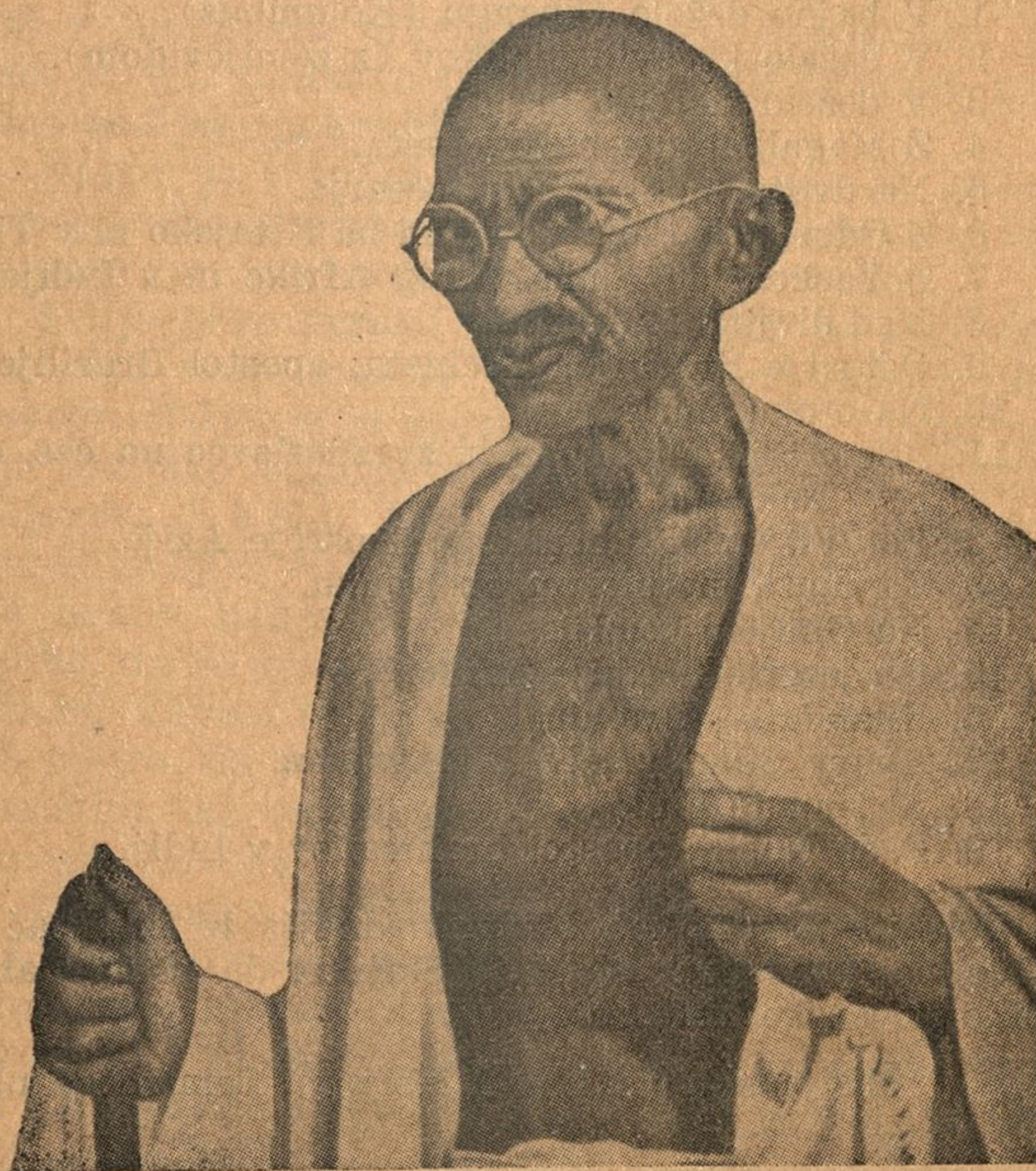

Poština plačana v gotovini.

45253

VZEMI IN BERI!

T A B U

Mahatma Gandhi.

XX

Mahatma Gandhi

Segajte po zdravem, poučnem in zabavnem branju, ki ga Vam daje zbirka TABU. Čim več bo naročnikov, tem laže se bo zbirka izpopolnjevala.

Doslej so izšli sledeči zvezki:

1. V bajno deželo Cipangu (Kolumbus).
2. V deželo krvavih malikov (z zemljevidom).
3. V deželo zlata in srebra.
4. Z Magalhaesom okrog sveta.
5. Na dvoru mongolskega cesarja.
6. Z Odorikom Pordenonskim na Kitajsko in v Tibet.
7. Z Vaskom da Gama okrog Afrike in v Indijo.
8. Med divjimi Huroni.
9. Odkritje Brazilije, Anchieta, apostol Brazilije.
10. Na otoku smrti.
11. Adam Šal, misijonar in zvezdoslovec na ces. dvoru v Pekingu.
12. Pot Viljema Rubruškega v osrčje Azije.
13. Bambuti, pritlikavci ob Kongu.
14. Na Ognjeni zemlji.
15. Ob jezerih Srednje Afrike.
16. Ruanda — Urundi.
17. Henry Stanley išče Livingstona.
18. Rajmondo Lullo.
19. P. de Nobili, apostol brahmanov v Indiji.

Zbirajte naročnike! Najprikladnejša bi bila pač naročila po 10 izvodov skupaj. Skrbite, da pride Tabu v vsako slovensko hišo.

Misijonska pisarna, Ljubljana, Semeniška ul. 2.

Izhaja šestkrat na leto. Posamezna številka stane din 2.—. Celoletna naročnina din 10.—. Čekovni račun: »Tabu« — uprava, Ljubljana, številka 13756. Izdaja: Misijonska pisarna, Ljubljana, Semeniška ul. 2. (Dr. Lambert Ehrlich). Urejuje: Dr. Lambert Ehrlich. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Semeniška ul. 2. Tiska: Misijonska tiskarna, Groblje — Domžale (A. Trontelj).

MAHATMA GANDI

Mohandas Karam Gandhi se je rodil 2. oktobra 1869 v indijskem obrežnem mestu Porbandar. Bil je sin prvega ministra v Rajkotu, male državice v zapadno indijski pokrajini Gujarat.

Kakor je v Indiji navada so ga kot 12 letnega fanta poročili z enako staro deklico. Po zgodnji očetovi smrti se je razvijal razmeroma svobodno.

Svojo prvo versko vzgojo je dobil še kot otrok v naročju svoje matere. V prisrčnem vzdušju družinskega življenja je spoznal in se naučil častiti najvišje indijsko božanstvo Višna, ki se je učlovečil v kraljeviču Rami. Kljub svoji viharni dijaški dobi je pred svojim odhodom na višje študije v Anglijo pred nekim indijskim svečenikom napravil svečano obljubo, da ne bo užival mesa in vina ter da bo zdržno živel. Zavest te obljube mu je dajala v naslednjih letih oporo, da ni v velemestu podlegel neštetim nevarnostim, ki ogrožajo telesno in нравno zdravje mladega človeka.

Že iz vsega tega bi marsikdo sklepal, da je mladega Gandija odlikovala posebna pobožnost v smislu indijskega verstva. Toda on sam nam za to dobo sporoča, da ni imel nobenega »nagnjenja do vere«, celo nasprotno: njegovo razpoloženje je bilo tako, da se je vedno bolj oddaljeval od nje. Ko se je kot srednješolec prvič znanstveno seznanjal z verskimi nauki človeštva, je prišel kmalu do tega, da je dvomil v bivanje najvišjega bitja, v katerega je do tedaj veroval. K temu je gotovo mnogo pripomogla tudi njegova šolska tovarišija, ki je bila, kakor je pozneje sam zapisal, precej dvomljive vrednosti.

Pred odhodom v Evropo je mladega Gandija zadela nenadna kazen: izključen je bil iz kaste, ka-

teri je po svojih starših pripadal. Ali je temu koraku pravovernih Hindov dala povod Gandijeva negativna verska usmerjenost ali pa njegovo nameravano potovanje »v deželo nevernikov«, ni mogoče točno ugotoviti.

Na Angleškem je v znanem vseučiliščnem mestu Oksfordu živel skromno življenje v zatišju in je občeval le z redkimi tovariši. V tem času se je začel baviti s čitanjem raznih verskih knjig. Predvsem ga je prevzel staroindijski ep »Mahabharata«, zlasti odlomek iz njega »Bhagavadgita« (pesem svetčeva), ki jo govori bog Višnu. V tem času je na nasvet svojih prijateljev vzel v roke tudi sv. Pismo. Brez vodnika, ki bi ga uvajal v branje te svete knjige, je začel branje kar s prvo stranjo. Ko ga prva poglavja (stare zaveze) niso zadovoljila, je knjigo odložil, ne da bi nadaljeval z branjem.

Ko mu je neki prijatelj omenil, da bi moral spoznati živo krščanstvo v življenju, ne iz knjig, se je začel udeleževati bogoslužja v anglikanskih (protestantskih) cerkvah. Tako je prišel prvič v stik s krščanstvom kakor je izoblikovano v anglikanskih ločinah. Kmalu nato se je поблиže seznanil tudi s teozofijo, ki je bila tedaj zelo v modi, in z njunima ustanoviteljema gospo Blavacki in gospodom Besant. Ko so mu prijatelji svetovali, naj pristopi v društvo teozofov, jim je odkrito odgovoril: »Ker tako malo vem o svoji lastni veri, ne bi rad pristopil v kako drugo versko občestvo.« —

Hinduizem, protestantizem in teozofija so tri duhovne struje, iz katerih so se začele oblikovati verske osnove mladega pravnika, ki se je po dokončanih študijah poleti 1891 vrnil iz Anglije v Indijo.

*

Po bratovem posredovanju se je Gandi kmalu seznanil in spoprijateljil z nekaterimi Indijci, zlasti z mladim pesnikom Raychandom, ki je bil tudi lastnik velike trgovine z dragulji. Ta petindvajsetletni mož

je imel na pisalni mizi v svojem podjetju vedno nekaj pobožnih knjig, ki jih je po končanih trgovskih poslih redno prebiral. V jedru ni bil namreč trgovec, temveč pravi iskalec resnice in kot tak je močno vplival tudi na Gandija, ki sam priznava v svojem življenjepisu, da so izmed mož moderne dobe najbolj vplivali na njega Tolstoj, Ruskin in — Raychandbhai.

Raychand je bil pristaš verstva »jaina«, ki je nastalo ob istem času kakor budizem in mu je glavni nauk stroga prepoved, da bi jemali življenje katerega koli živemu bitju in se z njim hranili.

Na Gandija je vplival omenjeni Raychand zlasti v treh točkah: 1. gojiti je treba resnico nad vse; 2. odklanjati nasilje in 3. oznanjati in na lastni osebi kazati smisel za vzdržnost. — Iz teh treh točk izhajajo pozneje glavni nauki Gandijevega življenjskega reda.

Gandi se je nameraval posvetiti odvetniškemu poklicu. Ker pa je sam čutil, da je njegovo pravniško znanje skromno, je na nasvet prijateljev odšel najprej za pol leta v Bombay, da bi si pri vrhovnem sodišču kot pripravnik pridobil potrebne skušnje in se seznanil z indijsko zakonodajo. Nato se je vrnil domov v Rajkot in odprl tam odvetniško pisarno. Kmalu pa se je naveličal raznih nevšečnosti, ki so s tem poklicem skoro nujno v zvezi, — zameril se je bil tamošnjemu angleškemu visokemu uradniku — in tako mu je prišla prav ponudba neke trgovske družbe, naj odide kot njen pravni zastopnik v južno Afriko. — Gandi je bil vesel te ponudbe, saj mu je bilo na ta način omogočeno oditi iz Indije in spoznati nove dežele ter se obogatiti z novimi doživetji.

V Afriki.

Kmalu po svojem prihodu v Durban je imel Gandi priliko, da se seznanil z razmerami, v katerih so živeli v južno Afriko doseljeni Indijci. Po družabnem položaju so se delili v več skupin. Eno teh sku-

pin so tvorili mohamedanski trgovci, ki so se imenovali »Arabci«, drugo pa delavci in nameščenci, ki so se imenovali Parsi. To so bili ali svobodni delavci ali pa so prišli v Afriko na podlagi posebne pogodbe, v kateri so se zavezali, da bodo pet let vršili sprejeto delo.* Angleži so jih imenovali kulije, in ker je večina Indijcev pripadala tej zadnji skupini delovnega ljudstva, so v Afriki vse Indijce kratko imenovali kulije.

Gandi je bil po nekaterih neprijetnih srečanjih z Evropejci kmalu znan kot »advokat kulijev«. Kakšen je položaj Indijcev v južnoafriških pokrajinah Natal in Transvaal, je kmalu na lastni koži občutil o priliki potovanja iz Durbanu v Pretorijo.*

Tu se je kmalu seznanil z nekaterimi trgovci-Indijci, ki jih je sklical na skupen posvet in predlagal je, da bi se ustanovilo društvo, ki bi se pri oblasteh zavzelo za zatirane Indijce. Tudi sam je obljubil, da se bo z vso dušo zavzel za to delo. In sedaj se je začelo posredovanje pri britanskem vladnem zastopniku, pri ravnateljih železnic itd. Gandijevo bivanje v Pretoriji pomeni začetek njegovega javnega udejstvovanja, ki je bilo že sedaj posvečeno zaničevanemu in teptanemu indijskemu narodu. Tu se je temeljito seznanil s sodnim poslovanjem in se naučil vsega, česar se mlad advokat lahko nauči od svojih starejših tovarišev. »Tukaj je,« tako pravi Gandi, »postala verska misel v meni gonilna sila mojega dela.« —

V Pretoriji se je seznanil in spoprijateljlil z angleškim odvetnikom Baker-jem, ki je bil navdušen (protestantski) laični pridigar. Ta je povabil Gandija, naj se udeležuje male pobožnosti, ki jo opravlja on sam z nekaj soverniki. Gandi se je teh pobožnosti tudi udeleževal, pri tem pa se je svojemu angleškemu

* Med pogodbenimi delavci so bili Hindu, mohamedanci in kristjani. Nosili so angleško (evropejsko) obleko in mnogi so bili uslužbeni po hotelih kot natakarji.

* To potovanje nam nazorno opisuje v svoji knjigi »Moje življenje«.

prijatelju takole izrazil: »Že od rojstva sem hindu in vendar vem o tej svoji veri zelo malo, še manj pa o drugih verah. Tako skoro da ne vem, kakšno stališče naj zavzamem v verskih vprašanjih in kaj je, oziroma naj bo, moja vera. Vendar pa sem se odločil, da se posvetim temeljitemu študiju svoje vere in, kolikor mi bo mogoče, tudi proučavanju drugih ver.«

Gandijevi angleški prijatelji protestanti so si mnogo prizadevali, da bi ga spreobrili. Vzeli so ga s seboj na tridnevni konvent (neke vrste duhovne vaje), kjer so mnogo molili za njegovo spreobrnitev. Gandhi sam se je tedaj izrazil, da ga ne bo nič zadrževalo od prestopa v krščanstvo, če bi začutil tak notranji glas. Po končanem konventu pa »ni videl nobenega razloga, da bi menjal svojo vero. Kakor nisem mogel pritrditi, da je krščanstvo najpopolnejše in največje verstvo, tako sem bil seveda prav malo prepričan, da je hindu-vera popolna« — to so njegove besede iz teh dni.

Prav tako pa so se tudi njegovi prijatelji mohamedanci trudili, da bi ga navdušili za islam.

Gandi je v tem času vneto prebiral najrazličnejše knjige verske vsebine. Zopet je vzel v roke sv. Pismo in ga tokrat prebral do konca. Zlasti so ga zanimali evangeliji, iz teh pa posebno Jezusova pridiga na gori. Razen tega je prebiral Tolstoja, ki se mu je posebno priljubil. O njem je dejal, da je to »človek, ki je živel prav tako, kakor je učil druge.« Prijatelji so ga oskrbovali s knjigami raznih protestantskih piscev, v dopisovanju s prijateljem Raychandbhaijem pa si je utiral pot v globlje poznavanje domače vere Hindov.

Prva leta bivanja v Afriki pomenijo za Gandija poglobljeno proučavanje vseh verstev in najrazličnejših verskih vprašanj. Vse misli in ideje raznih verstev so se prepletale in družile v mladem mislecu, ki je sanjal o svetovnem bratstvu narodov in ras vsega sveta.

Prvi koraki v javno življenje.

Sredi poletja 1896 se je Gandhi vrnil v Indijo, kjer je preko časopisja, s posebnimi brošurami in predavanji seznanjal domačo javnost o težkem položaju Indijcev v Afriki. Angleška časopisna agencija Reuter je iz Londona brzojavno sporočila potvorjeno vsebino teh Gandijevih govorov v južno Afriko, kjer je v Durbanu prišlo do burnih prizorov in izgredov proti indijskemu prebivalstvu, ki je brzojavno poklicalo na pomoč Gandija iz Indije. Ob prihodu v Durban bi ga bila razjarjena množica Evropejcev na cesti skoro ubila. V zadnjem trenutku ga je rešila žena policijskega ravnatelja in Gandhi se je moral preobleči v uniformo britanskega stražnika, da se je rešil iz hiše, ki jo je hotela razbesnela druhal porušiti in zažgati.

Ti dogodki so našli svoj odmev celo v Londonu, od koder je Chamberlain, tedanji državni tajnik za kolonije, brzojavno sporočil vladi v Natal zahtevo, da se ugotovijo napadalci na Gandija in da jih je treba strogo kaznovati. Ko so o vsem tem obvestili njegga, je ta odvrnil: »Preganjanje (in kaznovanje) mojih napadalcev sploh ne pride v poštev. Ko sem se odločil oditi na kopno, sem obenem sklenil, da bom mirno prenesel tudi to, če bi se me slučajno kdo dejanski lotil. Zame je vse to versko vprašanje.«

Leta 1899 je izbruhnila vojna Burov, nizozemskih naselnikov v deželi Transvaal, proti Angležem. V tej vojni, ki je bila v začetku za Angleže zelo neugodna in nevarna, je Gandhi pregovoril Indijce, naj se kot angleški podložniki borijo na strani Angležev, čeprav so jih ti zatirali prav tako kakor Bure. Gandhi je sestavil indijsko sanitetno kolono (rdeči križ) okrog 1100 Indijcev, ki so odšli z Gandijem na čelu na fronto in z veliko požrtvovalnostjo vršilo svojo samaritansko službo.

V naslednjih letih je bilo indijsko gibanje v južni Afriki že toliko razširjeno, da je bilo potrebno gla-

silo, ki je izšlo l. 1904. z imenom »Indian opinion« (Indijsko mnenje). V glavnem je pisal časopis Gandi sam, ki je najbolje poznal zapletene niti indijskega vprašanja.

Pred nastopom nekega daljšega potovanja z vlakom v Durban l. 1904. je dobil Gandi od prijatelja Ruskinovo knjigo »Unto this Last«, ki ga je s svojo življenjsko filozofijo, zlasti pa z naukom, da je telesno delo edino, ki je vredno življenja, tako navdušila, da je sklenil odslej po teh naukih urediti svoje življenje. Zato je kmalu nato v bližini Durbana kupil primerno farmo, preselil tja tiskarno in svoj časopis ter se tudi sam z nekaterimi najožjimi sodelavci naselil v novi naselbini, Feniks imenovani. Zemljo farme so razdelili na primerne parcele, kjer si je vsaka družina zgradila skromno kočo s streho iz valovite pločevine in tudi sama obdelovala zemljo. Gandijeva namera je bila, da bi polagoma opustil svoj odvetniški poklic in si z delom rok na farmi služil svoj kruh. Toda zgodilo se je drugače.

Prav tedaj je časopisje prineslo vest o vstaji Zulu-zamorcev v Natalu. Gandi, ki je bil tedaj, kakor sam pravi, še prepričan, da »obstoja britanski imperij zato, da ohrani in reši ves svet,« se je zopet ponudil vladi s svojo sanitetno kolono. Grozodejstva te vojne, ki je bila prav za prav samo lov na mirne ljudi, so mu dala mnogo misliti. V tem času si je tudi izoblikoval in utrdil misel o čistosti in vzdržnosti, ali kakor on pravi »b r a h m a c h a r y a«. »Spoznal sem, da človek, ki hoče z vsem srcem služiti človeštvu, ne more shajati brez tega. Brez brahmacharye je služba družini nezdržljiva s službo občestvu. Brahmacharya se začinja s telesno vzdržnostjo, ni pa še s tem končana, ker jo je treba razširiti tudi na področje misli in čustev. Ko sem s to mislijo seznanil tudi najožje svoje sodelavce, sem storil odločilen korak — napravil sem zaobljubo dosmrtne vzdržnosti v zakonu. Odkritosrčno pa moram priznati, da se

tedaj še nisem popolnoma zavedal veličine in dalekosežnosti tega svojega koraka. Še danes vidim vse težave, proti katerim sem se moral boriti, toda storjena zaobljuba mi je dala moč, da sem zmagoval. Brahmacharya pomeni obvladovanje vseh čutov. Če skušamo obvladati samo en čut, pa pustimo v nemar vse druge, je vse naše prizadevanje brezuspešno in ničevno. Če moja ušesa poslušajo dražljive zgodbe in se moje oči opajajo ob razdražljivih slikah, če moj jezik okuša dražečo hrano, pa se vsemu temu upira samo en čut ali dva, je to isto, kakor da bi položil roke v ogenj, pa bi upal, da se kljub temu ne bi opekel.«

Borbe za pravice sorojakov.

Nov in nenavaden boj je začel Gandi kot voditelj indijskega gibanja spomladi 1913, ko je bil vsem Indijcem, možem, ženam in odraslim otrokom naložen krivični davek treh funtov na osebo. Ta davek bi moral plačati vsakdo, ki bi hotel predčasno pretrgati pogodbeno razmerje. Zaradi nečloveškega ravnanja podjetnikov s pogodbenimi delavci, so ti namreč v velikih množicah predčasno zapuščali delo in je bil tako ogrožen običajen obrat v raznih rudnikih in drugih podjetjih. Ta davek je bil očitno naložen v korist podjetnikov. Vlada, ki je najprej obljubila, da bo omenjeni zakon ukinila, je prelomila dano besedo. Nato je začelo vreti po deželi.

Skoro istočasno pa je kakor blisk z jasnega neba zadela Indijce v južni Afriki razsodba vrhovnega sodišča, da so vsi zakoni, ki niso bili sklenjeni po krščanskem obredu in vpisani pri pristopnih državnih oblasteh, neveljavni. Ta odlok je zadel vse Indijce, katerih zakoni so bili sklenjeni po obredu raznih indijskih verstev. Razumljivo je, da je gornja odločitev izzvala med indijskim prebivalstvom, zlasti še med ženami, nepopisno ogorčenje. Proti takim krivicam je bilo treba začeti odločno borbo do končne zmage. Toda kako?

»Satyagraha«.

(Mirni upor.)

Že več let se je porajala v Gandiju misel, ki jo Evropejci navadno imenujejo »pasivni upor« in ki je pozneje postala ena najčudovitejših sredstev v borbi indijskega naroda z angleškimi gospodarji v Indiji. Kaj je bistvo tega »pasivnega upora«. Gandi ga tolmači takole:

»Satyagraha« pomeni dobesedno: vztrajati v resnici. To vztrajanje podeli človeku nenavadno moč. To moč označujejo z besedo satyagraha in jo lahko uporabljamo proti staršem, proti lastni ženi, otrokom, proti sodržavljanom, da, celo proti vsemu svetu. Seveda ta sila ne more biti nikoli telesna; nasilje tu ni primerno. Edina sila, ki jo smemo tu uporabljati, je *a h i m s a* ali ljubezen. Zato bo tisti, ki izvaja »pasivni upor« z veseljem pretrpel tudi smrt, se ne bo nad svojim sovražnikom jezil, bo mirno prenašal njegove napade, se nad njim ne maščeval, se bo dal mirno zapreti v ječo in pustil, da mu zaplenijo premoženje. Z vso močjo pa se bo uprl slabi in krivični upravi in zato je njegova dolžnost, da se ne pokorava slabi državi in njenim predstavnikom ter jim odpove pokorščino. Nasilna nepokorščina odstranja samo ljudi, zla pa ne odpravi, zato je edino uspešno sredstvo nenasilna, to je pasivna nepokorščina.«

Majhna skupina Gandijevih sodelavcev in sorodnikov, ki so bili že posvečeni v to novo in nenavadno idejo borbe za pravico in resnico, je sklenila razširiti to misel in začeti veliko ljudsko gibanje kot odgovor na vse storjene krivice.

Prve so stopile na plan ženske, ki so z navdušenjem sprejele novi načrt. Izbrana skupina Gandijevih učenk je prestopila mejo Natala proti Transvaalu — kar je bilo seveda prepovedano — z namenom, da jih oblasti ujamejo in jih zapro v ječo. Ker se to ni zgodilo, so potovale naprej in v Newcastlu

med tamošnjimi rudarji pripravile štrajk. Nato jih je oblast seveda zaprla kakor tudi drugo skupino z naselbine Feniks. Pasivni upor se je začel. Val navdušenja za žrtve in ogorčenja nad britansko vlado se je kot ogenj širil po južni Afriki in segel celo v Indijo. Štrajkovni val v Newcastlu pa se je vedno bolj širil in Gandi je osebno stopil na čelu tega pokreta.

Delavci namreč niso bivali v svojih kočah, temveč so bile te last podjetnikov, ki so jih oskrbovali tudi z lučjo in vodo. Vse seveda z namenom, da jih drže v čim večji odvisnosti. Ko so sedaj vse te »ugodnosti« izgubili, ni Gandiju kazalo drugega, kakor da so se vsi štrajkujoči iz teh koč izselili in se pripravljali, da odidejo kot romarji-prosjaki križem po deželi. Kmalu se je nabrala ogromna množica pet do šest tisoč ljudi, mož z ženami in otroki. Gandi je sklenil popeljati to »armado« peš preko meje v Transvaal, da bi jih na ta način vse zaprli. Prej pa se je še odzval povabilu podjetnikov, ki jim je odkritosrčno razložil smisel štrajka: davek treh funtov je vlada naložila Indijcem v korist podjetnikov, zato naj ti poskrbe, da ga zopet prekličé. Isto je Gandi sporočil tudi vladi.

V zgodnjem jutru 28. okt. 1913 se je dvignila ta čudna romarska karavana na pot, opremljena z živežem, ki so jim ga dali naklonjeni trgovci in drugi dobri ljudje. Izredno težavno delo je bilo vzdrževati med vsemi temi množicami red in disciplino ter skrbeti za njeno prehrano. In vendar se je potovanje lepo razvijalo. Vladi so te nenavadne demonstracije, ki so budile vedno več zanimanja, postajale že silno neprijetne, zato se je odločila za odločne ukrepe. Sredi potovanja je prijela Gandija in ga odpeljala v ječo. Isto je storila tudi z drugimi odličnimi Indijci, ki so po Gandiju prevzeli vodstvo cele »armade«.

Ko pa je množica štrajkujočih »priromala« do meje, jih je vlada vse zaprla in jih s posebnimi vlaki

odpeljala v ječe. — Tako so štrajkujoči dosegli svoj cilj. — Kmalu pa je vlada spoznala, da jo to preveč stane, zato je imenovala rudnike v Newcastlu za »podružnice« svojih ječ, rudniško uradništvo pa za svoje »jetniške nadzornike«. Tako so delavci padli na položaj sužnjev in so bili prisiljeni oditi na delo. Ker so se tega branili, je prišlo do nečuvenega nasilja; vlada je hotela zadušiti štrajk s krvjo in z železom. Posledica tega je bila, da se je stavkovno gibanje razširilo tudi na jug med indijske naseljence. Kmalu je število stavkujočih znašalo do 50.000.

Dogodki v južni Afriki so vzbudili silen odmev v Indiji, kjer je celo indijski podkralj lord Hardinge v javnem govoru nastopil proti britanski vladi v južni Afriki. Končno se je moral general Smuts, predsednik britanske vlade v Natalu, vdati. Gandija in nekatere njegove sodelavce so spustili iz zaporov, posebej določena komisija pa je rešila vsa sporna vprašanja. Satyagraha je zmagala na vsej črti.

Nato je Gandi julija 1914 odpotoval v London, kjer ga je prehitela novica o izbruhu svetovne vojne.

V domovini.

V Londonu je Gandi živahno zagovarjal mnenje, naj se vsi v Angliji živeči Indijci javijo kot prostovoljci k vojakom. Sam pravi glede tega: »Tedaj sem bil še prepričan, da je za neprijazno razmerje med Indijci in Angleži več krivde na posameznih britanskih uradnikih kakor na britanskem sistemu in da je mogoče te ljudi z ljubeznijo spreobrniti. Če pa si hočemo svoj položaj zboljšati s pomočjo in s sodelovanjem Angležev, je naša dolžnost, da si pridobimo njihovo naklonjenost s tem, da jim v stiski priskočimo na pomoč.«

Do Angležev in angleške nadoblasti je ohranil Gandi isto mnenje tudi še pozneje, ko se je jeseni 1914 vrnil v Anglijo. Značilno za to njegovo gledanje je njegova udeležba na konferenci, ki jo je 1918 skli-

cal indijski podkralj lord Chelmsford in na kateri je Gandhi priporočal sklep, naj se po vsej Indiji nabirajo prostovoljci za angleško armado. Sam je celo izdal posebne letake, s katerimi je pozival prebivalstvo, da se javi v prostovoljno službo.

Prva leta svetovne vojne se Gandhi v Indiji ni vrgel v javno udejstvovanje, temveč se je s pogostnimi potovanji po vseh pokrajinah ogromnega prednjeindijskega polotoka seznanjal z razmerami, v katerih je živel bedno indijsko ljudstvo.

Takoj ob izbruhu vojne so se člani njegove naselbine Feniks — bili so to po večini najožji Gandijevi sorodniki — preselili v Indijo. Za to svojo »družino«, v kateri je že prej vladal popolnoma njegov duh, je hotel Gandhi sedaj najti primerno mesto, kjer bi nadalje živela in delala pod njegovim vodstvom. Ko so mu razni prijatelji iz njegove ožje domovine Gujarat ponudili primerna sredstva, je ustanovil svojo novo naselbino; ali kakor jo je on imenoval »ašrama« (samostan) blizu mesta Ahmedabad. Odslej je Gandhi posvečal največjo skrb in ljubezen »ašramu« in njegovim prebivalcem, ki so bili njegovi najboljši učenci. Tudi sam je najraje prebival med njimi in se je tam tudi najbolje počutil. V povojnih letih je Gandijev »ašram« Sabarmati postal res neke vrste »samostan«, kjer je izbrana družba razpravljala o najvažnejših verskih, modroslovnih in perečih političnih vprašanjih Indije.

Gandhi je bil ob ustanovitvi ašrama star 45 let, torej v najlepših zrelih letih, ko si je na podlagi študija indijskih in drugih verstev ustvaril svojo življenjsko filozofijo in jo posredoval tudi svojim učencem.

Gandijevi verski nauki.

Gandhi je, po lastnem zatrjevanju, v svojem življenju neprestano iskal resnico. »V moji najgloblji notranjosti se mi je vedno oglašal neki glas, da je

Bog predvsem resnica. Do tega sklepa sem prišel tudi po petdesetletnem iskanju resnice.« To resnico, ki mu je božanstvo, imenuje *satya* (to, kar zares je). Na vprašanje, kako najdemo resnico, Gandhi odgovarja, da je resnica to, kar nam govori notranji glas. Tisti pa, ki hoče priti do prave, nepotvorjene resnice, to je, do Boga, pa mora storiti več zaobljub: *obljubo resnicoljubnosti (satyagraha)*; *čistosti (brahmacharya)*, *nenasilnosti (ahimsa)* in *uboštva*. Težka je ta pot in ni vsakomur dano doseči visoki cilj.

»Ljubi resnico!«, to je prva in največja zapoved, ki jo uči Gandhi. »Drži se resnice v mislih, besedah in dejanjih ter bodi sam resničen. »Satya« pa pomeni tudi pravico, zato se postavi za pravico proti krivici, ki jo trpiš ti ali tvoje ljudstvo.« Tako dobi beseda »*satyagraha*« pomen mirnega (pasivnega) upora v politični borbi za pravice stanu ali celega naroda. Ta borba nima na sebi nič »protiangleškega«, saj smo videli, da se je Gandhi prav v tej borbi ponovno zavzel za koristi Angležev in njihovega imperija.

Ahimsa (= ne ubijaj; prijaznost, ljubezen) je ideal, ki ga je v indijsko dušo vcepil že Buda s svojimi nauki. *Ahimsa* pomeni neko toplo sočutje z vsem stvarstvom, ki te obdaja, od rastlinskega preko živalskega sveta ter do razumnih bitij, to je, do ljudi. S to besedo je podana prepoved raniti ali ubijati živali ali ljudi. To nam je glede na indijski nauk, da se duša po smrti seli v živalska ali človeška telesa, razumljivo. Tako razumemo seveda tudi visoko čaščenje, ki ga uživa v Indiji *krava*. (Pravoveren Indijec ne uživa mesa, ne mesne juhe itd.).

»*Ahimsa*« je branila Gandiju, da bi se indijsko gibanje v borbi za dosego svojih pravic posluževalo sile in nasilnih sredstev. »Tujega jarma se ne bomo rešili s silo, temveč z mirnim prenašanjem trpljenja in nasilja. Skrbno se moramo izogibati, da ne bomo na udarec odgovarjali z udarcem.« — V teh zadnjih

mislih najdemo popolnoma jasne sledi krščanske miselnosti, kakor jo je Gandhi spoznal med angleškimi prijatelji protestanti.

B r a h m a c h a r y a (čistost, vzdržnost) je tretja, a vendar važna zapoved, ki tvori temelj vsem drugim. Dosežemo jo pa tedaj, če popolnoma iztrebimo in uničimo v sebi naravni nagon ter se posvetimo samo delu za občestvo.

To so nekatere najvažnejše zapovedi verskega značaja, ki tvorijo temelj vsemu Gandijevelemu javnemu delu za politično in gospodarsko osamosvojitvev indijskih ljudstev.

Satyagraha v Indiji.

Konec svetovne vojne 1919 je prinesel Gandiju in vsej Indiji veliko razočaranje. Angleži so hitro pozabili na obljube, ki jih je l. 1917. dal tedanji britanski ministrski predsednik Lloyd George, ko je obljubil Indiji v britanskem imperiju sličen položaj, kakor ga imajo dominijoni. Angleška vlada je začela v Indiji nastopati celo bolj brezobzirno kakor kdaj prej. Ko pa je bil sprejet celo izreden zakon (tkzv. Rowlatt-bill), po katerem naj bi z nasiljem zatrli indijsko narodno gibanje v Bengaliji, so se tudi Gandiju odprle oči. Sedaj je spoznal, da »pomeni angleška nadoblast za Indijo pravo prokletstvo.«

Sicer po težki bolezni še ni bil popolnoma okreval, vendar pa je sklenil ob tej priliki tudi v Indiji preizkusiti moč »satyagrahe« (mirnega, nenasilnega upora) kot glasen protest proti vladi.

Zopet se je zbrala v njegovem »ašramu« skupina kakih dvajset zaupnih sodelavcev, ki so storili zaobljubo »satyagraha« in z vsem ognjem so se začele živahne priprave, da bi širokim masam ljudstva približali ta svojevrsten način borbe. »Že tedaj pa sem opazil,« tako je pozneje zapisal Gandhi, »da je moje vztrajanje na resnici in »ahimsa« (ljubezni) vzbu- jalo pri nekaterih nevoljo.«

Prvi javni korak v tem boju je bil storjen s tem, da je bil po vsej Indiji razglašen splošen »hartal«: v znak žalosti naj se za en dan zapro vse trgovine, prodajalne in podjetja; indijsko ljudstvo (hindujske in islamske vere) pa naj se prostovoljno podvrže 24 urnemu postu.

Dne 6. aprila 1920 je vsa Indija od Bengalije do bregov reke Inda, po mestih in vaseh praznovala »hartal«. V bratskem sodelovanju so se znašli indijski hindu in mohamedanci, ki so sicer živeli med seboj v ostrih sporih. V večjih mestih, kakor v Delhih, Lahoru, v Bombayu so se vršili veličastni obhodi, pri katerih je policija nastopala zelo brezobzirno in je v množice brez vsakega povoda streljala. Do najhujšega krvoprelitja je prišlo v mestu Amritsar. Po nekaterih krajih je bilo proglašeno obsedno stanje z vsemi svojimi grozodejstvi in to je zapeljalo tudi ljudstvo do nasilnih dejanj, ki jih je moralo pozneje dvojno in trojno poplačati. Gandi je sicer skušal ljudem dopovedati, da ne delajo prav; predlagal jim je, naj si za pokoro naložijo enodneven post (sam si je naložil tridnevnega), tisti pa, ki so kaj zagrešili, naj javno priznajo svojo krivdo. Iz vsega tega ni bilo seveda nič in Gandi je z žalostjo spoznal, da ljudstvo še ni zrelo in dovolj pripravljeno za »satyagraha« borbo, ki se mora vršiti brez nasilja. Zato je na prošnjo nekaterih prijateljev odvzel vsem zaobljubo in l. 1922. prekinil »satyagraha« boj. Tudi njega samega so zaprli in ga obsodili na šest let ječe, advokatska zbornica pa ga je črtala iz seznama svojih članov. Kmalu nato pa so ga iz zdravstvenih razlogov spustili iz zapora.

Ko je zapustil ječo in potoval po Indiji, je čul, da ga zaradi prenagle opustitve »satyagrahe« povsod grajajo. Tudi sam je počasi uvidel, da je s tem storil napako, »veliko kot je Himalaja.« — Pojavilo pa se je istočasno vprašanje, ali je mogoče to gibanje, ki zahteva veliko npravstveno resnost, zanesti med ši-

roke množice in jih popolnoma prepojiti z duhom nemaščevalnosti in ljubezni do nasprotnikov. Zadnja leta Gandijevega političnega udejstvovanja (po letu 1932.) dajejo na to vprašanje vedno bolj nikalen odgovor.

Politično so se Indijci združili v narodno stranko, njena zborovanja so imenovali »kongres«. Na kongresu v Amritsarju (1922), so vzajemno sodelovali hindujci in mohamedanci. Tu je prvič padla beseda, naj bi Indijci ne kupovali angleškega blaga (bojkot). Gandi se je dvignil proti tej nameri, pač pa je ob razpravah o tem vprašanju prišel na drugo misel, kako se uspešno upreti vladi. Tedaj se mu je rodila ideja »n e s o d e l o v a n j a z v l a d o« (n o n - c o o p e r a t i o n). Vendar pa še tudi sam ni imel popolnoma jasne predstave, kako naj bi to misel tudi izvedel in uresničil v življenju. Ideja pa je živela in zorela uresničitvi nasproti.

V letih 1923 do 1929 se je Gandi umaknil iz javnega življenja in bival v samotni svojega »ašrama«. »Ašrama« je bila ustanova, ki je Gandiju najbolj prirasla k srcu. Predstavljala je tovariško sožitje ljudi brez razlike na vero in rase. Člani tega Gandijevega »samostanskega občestva« so napravili tudi obljubo uboštva in čistosti. Živeli po določenih pravilih, opravljali skupno jutranjo in večerno molitev, zbirali se k skupnim premišljevanjem. Osrednja postava »ašrama« pa je njihov »bapu« (oče-Gandi), na katerega gledajo vsi z otroško ljubeznijo in spoštovanjem. Med temi »otroci kreposti« je preživel Mahatoma (= velika duša) dneve in mesece mirnega oddiha in priprave za novo javno udejstvovanje, ki je bilo še bolj burno in naporno. Leta 1929. je zopet prevzel vodstvo indijskega pokreta in naslednja leta spadajo med najvažnejša razdobja borbe za politično in gospodarsko osamosvojitvev (s v a r a j i n s v a d e š i) Indije.

Indijsko gibanje na vrhuncu.

Gandi je hotel priboriti svoji domovini in svojemu bednemu narodu svobodo in neodvisnost. Pri tem pa je hotel ustvariti eno enotno Indijo na način, ki edini odgovarja indijski duši in tisočletnim verskim in kulturnim izročilom. Zato ne odklanja samo Anglije, temveč vso Evropo in njeno kulturo, njene stroje in pridobitve, njenega modernega duha. V vsem tem vidi veliko nevarnost za Indijo in njeno duhovno tradicijo.

Ko je iskal poti in sredstva, s katerimi bi pripomogel Indiji do gospodarske samostojnosti, je odkril kolovrat (čakra), ki je še tu in tam sameval med ostalo ropotijo na podstrešjih. Zopet ga je odkril in mu vrnil nekdanjo čast. Postavil je geslo, da si mora Indija sama presti in tkati blago (khadi) za svojo lastno uporabo. Tako-le je razmišljal: »Kakšne vrste delo potrebujejo ženske in moške roke nešteti milijonov Indijcev, ki so nad polovico leta obsojeni na brezdolje, ker zaradi vročine na poljih počiva vse delo? To mora biti delo, ki ga vsi lahko razumejo, cenijo in brez težave izvršujejo; delo, ki bo istočasno lahko omogočalo milijonom naših napol sestradanih rojakov primerno življenje. Tedaj sem našel odgovor: splošna uvedba kolovrata in z njim združeno tkanje blaga za lastno uporabo more izpolniti te pogoje.«

Težavni so bili začetki novega gibanja; tudi lastniki predilnic so se zganili, ker so začutili, da jim je vstal nevaren nasprotnik. Seveda niso verjeli, da bi preprosti kolovrat mogel uspešno tekmovati s strojem. Gandiju za to tudi ni šlo. Kolovrat, ob katerem se je odslej tudi Mahatma vsak dan predel, je postal simbol indijskega gibanja.

Jeseni 1928 je indijski kongres v Kalkuti zahteval, da dobi Indija v enem letu položaj, kakor ga imajo dominijoni. Leto 1929. je minilo, zahteva še ni bila izpolnjena. Bilo je 31. decembra opolnoči.

Gandi je stal z uro v roki in čakal sporočila britanske vlade. Zaman. Ob udarcu ure je Pandit Nehru, voditelj narodne stranke, razvil narodno zastavo. To je bila ura, ko se je rodila nova Indija.

Kot naslednji korak v borbi za pravice svojega naroda je Gandi spomladi 1930 organiziral veličasten protest proti davku na sol, kakor ga je naložila vlada, ki je imela na sol monopol in je lahko poljubno določala njeno ceno. S tem pa je najhuje zadela prav najubožnejše sloje. Gandi je uvidel, kako sramoten je ta davek, zato je organiziral zgodovinski pohod k solnim ležiščem blizu Dandija in tako sprožil pasivni upor. Na predvečer tega romanja je pisal angleškemu guvernerju sledeče pismo: Dragi prijatelj! Predno začnem s pasivnim uporom, bi rad še enkrat poskusil se Vam približati in najti primeren izhod. Jaz sem si na jasnem. Nikoli ne bi mogel namenoma nobenemu živemu bitju storiti kaj zlega, čeprav bi se mi bila zgodila najhujša krivica. Četudi smatram Vašo vlado za naše prokletstvo, vendar ne bom storil nobenemu Angležu nič hudega in ne mislim škodovati angleškim koristim. S tem svojim korakom bi rad britanski narod samo s p r e o b r n i l , da bi spoznal, kakšno krivico dela Indiji. Če se moj narod pridruži meni, kakor od njega pričakujem, in angleški narod ne bo popustil, nas bo zadelo trpljenje, ki bo toliko, da se bodo morala celo kamnita srca stopiti.

S tem pismom nimam namena, da bi grozil; jaz, ki vodim pasivni upor, sem smatral za svojo nujno dolžnost, da sem Vam pisal.

Vaš odkritosrčni prijatelj

M. K. Gandhi.

Gandijev pohod je zbuja sprva samo zasmeh. Ali hoče morda s soljo doseči politično osamosvojitve (svaraj)? Toda Gandi je znal stvari dati pravilen povdarek. Poznal je preprosto, verno dušo ljudstva, ki se ga je oklepalo kot voditelja; znal je vzbuditi

duh naroda, ki je smatral borbo za sol kot simbol boja za lastno življenje. Možje in žene so se raje dali posekati, kakor da bi izpustili iz rok prgišče soli, ki so jo nosili s svojega pohoda. Pasivni upor se je širil po deželi kakor ogenj. Komaj so minili trije meseci, je bila avtoriteta oblasti že povsod omajana. Ječa v Jervadi, kjer je bil sedaj zaprt Gandhi, je postala prava romarska pot njegovih zvestih.

Po 45 tednih boja si lahko videl na ulicah mesta Delhi starega moža, ogrnjenega v belo ogrinjalo in s palico v roki. Spremljala ga je ogromna množica ljudstva. To je bil od Indijcev oboževani Gandhi na poti k podkralju, ki ga je povabil na mirovni razgovor. Sledilo je pomirjenje.

»Solna akcija« je trajala 51 tednov. 80.000 ljudi je bilo zaprtih, na tisoče pobitih in ranjenih, toda ljudstvo je ostalo neustrašeno. Borba se je končala z dogovorom, ki ga je moral potrditi še indijski narodni kongres, in je pomenila zmago indijske stvari.

Nekaj dni pred tem zasedanjem (26. marca 1931) pa se je zgodilo nekaj izrednega. Vlada je dala obesiti nekega mladega Indijca iz Pandžaba, po imenu Bhagavat Singh. Obsojen je bil zaradi umora angleškega častnika in je tako postal narodni junak, ki ga je oboževala zlasti mladina. Po vsej Indiji je vzplamtelo gibanje z geslom: »Rešitev Bhagavat Singha!« Celo Gandhi se je moral ukloniti zahtevam mladih ljudi in zanj posredovati. Ko pa je bila kljub temu in celo v tako napetih razmerah izvršena smrt na obsodba, je zlasti med mladino nevarno naraslo Gandiju sovražno gibanje, ki bi mu bilo skoraj spodneslo tla. Seveda je bilo v takih okoliščinah le malo upanja, da bi kongres omenjeni dogovor res tudi potrdil. Moral je nastopiti Gandhi z velikim in značilnim govorom, kjer je pokazal nase kot ustanovitelja nove vere, ki jo je imenoval »g a n d i z e m«. S svojo besedo je pomiril mladino in dosegel odobritev sklenjenega dogovora.

Borba za »nedotakljive«.

Indija je zemlja nam najbolj čudnih in najneverjetnejših običajev. K temu spada tudi delitev ljudi v kaste ali razrede, ki delijo posamezne pripadnike strogo drugega od drugega. Glavne kaste so štiri: brahmanska, kšatrijska, vajšja (iz te je Gandi) in sudra. Vsaka izmed njih se deli na nešteto podkast. Najvišjo čast uživajo brahmani, najbolj prezirani in zaničevani pa so sudra. Njihova podkasta so »parijci«; ime, s katerim navadno označujemo one najbednejše med Indijci, »nedotakljive«.

Gandi je že zelo zgodaj kazal veliko zanimanje za parijce. Njemu in marsikateremu prosvetljenemu Indijcu se zdi prav ta delitev v kaste sramota za Indijo in ves njen narod. Gandi se je z ganljivo ljubeznijo zavzel za ljudi, ki jih njegov lastni narod smatra za izobčence in izvržek človeštva. Pobude za to njegovo prizadevanje mu je dal vzgled krščanskih misijonov in dobrodelnih ustanov v Indiji, pa tudi zapadne socialne ideje so vplivale nanj. Tudi indijska zgodovina mu je nudila primere za borbo proti kastam. Vendar je do novejše dobe ostalo vse pri starem. Petdeset milijonov parijcev je živelo življenje nedotakljivih, dokler ni prišel Gandi in posegel vmes. Uspehe, ki jih je dosegel s tem, da je zmagal nad predsodki Indijcev samih in začel preusmerjati staro ukoreninjeno miselnost, imenuje pesnik Rabindranath Tagore naravnost čudež.

Vprašanje »nedotakljivih« je postalo pereče, ko je bila jeseni 1931 sklicana takozvana »konferenca za okroglo mizo« v London. Tu bi naj zastopniki Indije, njim na čelu Gandi, z angleško vlado uredili vprašanje indijske samostojnosti. Med drugim je bil stavljen tudi predlog, naj bi nižji indijski sloji dobili volilno pravico ločeno od drugih višjih kast. Ko se je ta konferenca razšla brez uspeha in je v Indiji izbruhnulo gibanje »državlanske nepokorščine« (odpoved plačevanja davkov itd.), je vlada spomladi

1932 Gandija zopet zaprla in vkljub vsemu hotela izvesti svoj prejšnji načrt, s katerim bi se sicer »nedotakljivim« posebni volilni razred določil, a s tem tudi »nedotakljivost« za nekaj časa vsaj uzakonila. S tem bi bile Gandiju izpodmaknjene osnove prave socialne reforme in njegov trud za povzdigo parijcev bi bil uničen. Zato je moral vladne namere na vsak način preprečiti. Ker ni imel nobenega učinkovitega sredstva za to neenako borbo, je segel po skrajnem: vladi in vsej javnosti je sporočil, da bo začel z gladovno stavko do končne smrti, če bi vlada res izvedla pripravljene predloge.

S to svojo odločitvijo je vzbudil pri višjih kastah socialno zavest, na drugi strani pa je ganil hvaležna srca zatiranih, ki se je zanje boril. Njegova gladovna stavka je vodila do slovitega Poona - pakta, v katerem so hindujske kaste obljubile, da bodo dovolile »nedotakljivim« dostop v njihova svetišča in šole; zatirani pa so privolili v skupno politično zastopstvo z hindujci in opustili zahtevo na ločeno zastopstvo. Mahatma je zmagal s svojim postom nad tisočletje starimi socialnimi predsodki in odprl pot v lepšo bodočnost moderne Indije.

*

Naslednja leta niso prinesla nič novega v Gandijevem gibanju. V politiki je pridobivala na moči mladina, ki je v svoji mladostni navdušenosti in strastnosti šla preko njegovih načel o nenasilni borbi za pravice indijskega ljudstva (satyagraha). Tudi se ni več zadovoljevala s tem, da bi dobila Indija položaj kakor ga imajo ostali britanski dominijoni. Tako se Gandi v politiki ni uveljavil; tudi mu ni uspelo prizadevanje, da bi za trajno zgladil nasprotja med hindujci in mohamedanci.

Gandijev glavni pomen je v moralnem in duhovnem vplivu, ki se kaže zlasti v boju za zboljšanje socialnega položaja najbednejših in najbolj zaničevanih, t. j. indijskih vdov in nižjih kast.

Nesporen pa je ogromen ugled, ki ga uživa Gandi vsepovsod zaradi svojega čistega, uprav spokorniškega življenja in zaradi neomajne zvestobe načelom, ki si jih je postavil za vodilo svojemu življenju in delu.

Gandi in krščanstvo.

V Gandijevem verskem nauku, ki ga je sam nazval »gandhizem«, najdemo predvsem osnovo, ki mu jo je dalo hindujsko verstvo. Leta 1921 je Gandi sam podal svojo hinduistično veroizpoved v časopisu »Mlada Indija«. Iz nje spoznamo, da veruje v indijske svete knjige in priznava selitev duš, kaste, čaščenje krave, malikov in podob bogov. Verskega izročila prednikov sicer ne priznava dobesedno, temveč samo po smislu, rekli bi, modernizirano. V čaščenju krave, ki daje vernemu Indijcu prepotrebno mleko — mesa ne je — vidi oboževanje skupne matere zemlje, ki hrani vse ljudi in zato zasluži božansko čaščenje.

Na Gandija pa je v marsičem vplivalo tudi krščanstvo kakor ga oznanja angleška (protestantska) »visoka cerkev«. Zlasti ga je navdušila Jezusova pridiga na gori. V ostalem pa si tudi o sv. pismu ohrani posebno naziranje, saj se je izrazil: »Sveto pismo smatram za del naših svetih knjig.« Ali pa je Mahatma kdaj mislil, da bi postal kristjan? Nikoli. Saj po lastnem priznanju ni nikoli čutil za to potrebe. Krščanstva kot celote ni nikoli skušal doumeti in lik Kristusa Odrešenika mu je ostal vse življenje tuj.

Tako gledanje na krščanstvo je vodilo Gandija do popolnega nerazumevanja krščanskega in katoliškega misijonskega dela. Če bi bile vse vere enakovredne, kakor misli Mahatma, potem je res treba pustiti, da najdejo hindujci pot k Bogu po Višnu, muslimani po Mohamedu in kristjani po Kristusu. Če pa je edina pot k Bogu ona, ki jo kaže Cerkev Kristusova, je prvo in najvažnejše borba za odrešitev neumrjočih duš. To borbo pa bojuje Kristusova

Cerkev skozi vsa stoletja od svoje ustanovitve do današnjega dne in je do konca sveta ne bo nehala vršiti, saj je to odgovor na Kristusovo zapoved: Pojdite in učite vse narode!

Kako misli Gandi o misijonstvu, je javno izpovedal spomladi 1931, ko je prišlo v indijskih časopisih do živahnega razpravljanja o tem vprašanju. »Če bodo misijonarji še nadalje posvečali svojo delavnost v e r s k e m u s p r e o b r a č a n j u in se ne bodo omejili na čisto človekoljubna dela izkazovanja pomoči bolnim in ubogim, zanje v novi svobodni Indiji ne bo več prostora, temveč jih bomo izgnali. Indijska verstva so najbolj prilagodena narodu in zato prav nič ne potrebujemo ljudi, ki bi nas versko spreobračali.«

Te besede so upravičeno vzbudile pri indijskih kristjanih težko nezadovoljstvo in splošen nemir. Po pravici so povdarjali, da bo morala biti v svobodni Indiji za kristjane ista svoboda kakor za muslimane. Indijski katoliški cerkveni krogi izjavljajo k temu: »Če pridejo Hindujci na oblast, ne bodo nastopili proti nam z odkritim preganjanjem, temveč nam bodo takorekoč nevidno delali težave in nam izpodmikali tla.« (Primerjaj Nemčijo v boju proti katoilstvu.)

Jeseni istega leta (1931) je Gandi ponovno izrazil svoje razmerje do misijonstva nekemu protestantskemu misijonarju z besedami: »Dajte Hindujcem šole, dajte jim vse, toda ne obenem z idejami, ki jih nosite v glavah.«

Te nedvoumne izjave nam zadoščajo.

*

Iz tega kratkega opisa smo spoznali Gandija, velikega indijskega narodnega voditelja, Gandija asketa, ki živi v silnem samozatajevanju, Gandija socialnega in verskega reformatorja. Spoznali pa smo tudi, da je Gandi krščanstvu krivičen, da ga ni spo-

znať v pravi luči in da mu je po svojem bistvu nasproten.

M. GANDI: MOJE ŽIVLJENJE

Potovanje iz Durbana v Pretorijo.

Sedmi ali osmi dan po svojem prihodu sem zapustil Durban. V vlaku je bil naročen zame prostor v oddelku prvega razreda. Če si hotel čez noč še posteljo, si doplačal pet šilingov. Jaz si postelje, ne vem iz kakšnega razloga, nisem hotel naročiti.

Ko se je vlak zvečer ustavil v Maritzburgu, glavnem mestu Natala, je prišel neki potnik in me pogledal od glave do nog. Videl je, da nisem belokožec, in to je skalilo njegov mir. Brž je planil ven in se vrnil z enim ali dvema uradnikoma. Nekaj časa ni nobeden spregovoril, nato pa je prišel še tretji uradnik in mi dejal: »Pojdite z menoj, morate v oddelek za prtljago!« »Saj se vendar vozim z vozovnico prvega razreda,« sem mu odvrnil. »To nič ne pomaga. Povem vam še enkrat, da morate v prtljažni oddelek.« »V Durbanu so me pustili, da sedim v tem oddelku, in jaz se ne ganem odtod.« »No, bomo že videli,« je dejal uradnik, »bomo pa poklicali stražnika, ki vas bo vrgel iz kupeja.«

To se je tudi zgodilo. Ko pa sem se branil vstopiti v drugi oddelek, je vlak lepo oddrdral in jaz sem v zimski noči ostal z vso prtljago na postaji v Maritzburgu.

Ponoči sem razmišljal o vsem, kar se mi je pripetilo, in spoznal sem, da je tako poniževalno ravnanje z Indijci samo znak velike bolezni predsodkov, ki jo gojijo belokožci proti drugi rasi. Sklenil sem vse poizkusiti, da izkoreninim to bolezen, četudi bi moral prevzeti nase največje trpljenje in ponižanje.

Naslednjega jutra sem poslal dolgo protestno brzojavko glavnemu ravnatelju železnice in sklenil s prvim prihodnjim vlakom potovati naprej. Zvečer

sem se torej odpeljal in drugo jutro sem došel v Charlestown odkoder do Johannesburga tedaj še ni bilo železnice, temveč je vozila samo poštna vprega. Imel sem že vozni listek tudi za to poštno progno. Ko sem ga pokazal sprevodniku, ki je opazil, da sem tujec, mi je odvrnil, da je listek neveljaven. Seveda mu nisem ostal dolžen odgovora. Prostor za potnike je bil v notranjosti pokritega voza, zunaj pa sta bila še dva sedeža za sprevodnika in voznika. Ker me sprevodnik hotel posaditi k belim potnikom, mi je odkazal svoj sedež zunaj voza, sam pa se je udobno vsedel na meni določen prostor v notranjosti. Vedel sem, da je to krivično in nesramno, ker pa sem se bal, da bo kočija odpeljala brez mene, sem se vdal.

Popoldne ob treh smo se ustavili. Tedaj pa je naenkrat hotel sprevodnik sedeti zunaj na mojem mestu, da bi lahko kadil in se nadihal svežega zraka. Zato je dobil od kočijaža kos umazane žakljevine, jo pogrnil na podnožnik kočijaževega kozla in mi dejal: »Kuli, sedi sedaj tja, jaz bom sedel zraven voznika.« To sramotenje je presešlo mojo potrpežljivost. S strahom in trepetom sem mu odgovoril: »Vi sami ste me posadili semkaj, čeprav imam pravico do sedeža v vozu. Jaz sem to žalitev požrl; sedaj pa naj sedem Vam k nogam? Ne, tega ne bom storil, pač pa sem pripravljen presesti v voz.«

Komaj sem s težavo izvlekel te besede iz sebe, se je falot vrgel name in mi na desno in levo pomeril nekaj krepkih zaušnic. Nato me je zgrabil za roko, da bi me potegnil s kozla. Jaz pa sem se krčevito oklepaval medeninastega držaja, ne da bi sicer kaj spregovoril ali se branil. Končno sem se zasmilil nekaterim potnikom, ki so bili priče tega prizora, in ti so z glasnim oštevanjem pripravili človeka do tega, da je nehal s svojim divjanjem in pretepanjem.

Ko smo zvečer prišli v Standerton, kjer smo nameravali prenočiti, in so me tam čakali nekateri Indijci, sem se šele končno oddahnil.

*

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000076465

